

Yrittäjyystaidot edellyttävät kouluilta tavoitteita ja toimintaa

LAURI VAARA

PEDAGOGINEN ASIAANTUNTIJA TALOUDELLINEN TIEDOTUSTOIMISTO TAT

Maaliskuun alussa olin mukana Euroopan komission ja Bulgarian elinkeinoministeriön järjestämässä konferenssissa *Follow your ideas - become an entrepreneur*. Tapahtuman aikana esiteltiin lukuisia toimenpiteitä, toimintoja ja projekteja ympäri Eurooppaa yrittäjätaitojen vahvistamiseksi. Lopuksi pohdittiin yhdessä, millaisia johtopäätöksiä ja suosituksia konferenssin annin pohjalta voitaisiin tehdä. Varsin yhtä mieltä oltiin siitä, että yrittäjyyskasvatus tulisi tuoda osaksi koulutusta johdonmukaisesti ja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Olennaisena nähtiin erityisesti yrittäjyyskasvatuksen integrointi osaksi kaikkia oppiaineita soveltuvien osien, jolloin se ei jäisi normaalista opetuksesta irralliseksi saariksi.

Yrittäjyys- ja työelämätaitojen vahvistaminen osana opetusta on nyt selvästi koko Euroopan laajuisesti pop ja siitä etsitään helpotusta moniin globaaleihin haasteisiin. Aiheen ympärillä pyörivän kuhinan voisi myös helposti tulkita liioitelluksi. Eihän kaikista tule yrittäjiä, ja muutenkin yrittäjille ominaisten valmiuksien tuominen esimerkiksi osaksi varhaiskasvatusta voi tuntua monesta epäilyttävältä. Kyse ei kuitenkaan ole siitä, vaan ennen kaikkea sellaisen osaamisen johdonmukaisesta ja määrätietoisesta tukemisesta, jonka turvin ihminen pystyy ylipäänsä osallistumaan ympäröivään yhteiskuntaan myös tulevaisuudessa.

Euroopan komission tammikuussa 2018 julkaisemassa elinikäisen oppimisen avaintaitoja koskevassa julkaisussa (*Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning*) todetaan, että ilman tarvittavia tulevaisuuden taitoja ihminen altistuu työttömyydelle, köyhyydelle ja syrjäytymiselle. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen määrittelyä taas koetellaan jatkuvasti muun muassa digitaalisuuden ja globalisaation myllertäessä yhteiskuntaa ja työmarkkinoita. Siksi perustaitojen lisäksi tarvitaan myös niin sanottuja metataitoja, kuten elinikäisen oppimisen valmiuksia ja ajattelutaidot, sekä yrittäjämäistä asennetta. Nämä mielen ketteryyttä tukevat taidot auttavat ihmistä sopeutumaan muutok-

seen ja epävarmuuteen. Toimintakentän alati muuttuessa korostuu myös yhteistyö koulujen ja yritysten välillä, jonka myötä voidaan tukea osaltaan koulujen sopeutumista muuttuviin osaamistarpeisiin.

Ja juuri tämä lienee se syy, miksi Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut aiheesta erityiset *Koulutuksen yrittäjyyslinjaukset 2017* ja miksi aihe *työelämätaidot ja yrittäjyys* on saanut hyvin jalansijaa myös uusimmissa opetussuunnitelmien perusteissa (mm. OPS2016, LOPS2016).

Syy työelämätaitojen ja yrittäjyyden painottamiseen on siis aiheen ajankohtaisuus ja yleispätevyys: kaikki hyötyvät yrittäjämäisistä taidoista ja asenteista, jotka valmistavat yksilöä etenkin tulevaisuuden epävarmoina aikoina luovimiseen. Tarkoitus ei ole heikentää tällä ”yleissivistystä” – mitä ikinä se sitten onkaan – vaan vahvistaa ja ajanmukaistaa joitakin sen todennäköisiä osa-alueita, joiden merkitys vain kasvaa tulevaisuudessa.

Useamman kerran olen törmännyt siihen, että työelämä- ja yrittäjyystaitojen määrittelyt jäävät liian abstraktille tasolle. Tämä vaikeuttaa konkreettisten, hyvin perusteltujen ja yhdessä jaettujen **taidotavoitteiden** asettamista. Eri koulutusasteille optimoiduista taitotavoitteista saa myös hyviä oppimistavoitteita, joita tukemaan koulu yhteisö voi suunnitella

toimintakulttuurinsa, opetuksensa ja oppimis-
ympäristönsä – ainakin osittain.

Euroopan unionin vuonna 2016 julkaisema Yrittäjyystaitojen viitekehys tai englanniksi *Entrepreneurship competence framework* tarjoaa hyvän ja luotettavan lähtökohdan taitotavoitteiden kartoittamiselle. Viitekehys sisältää 15 varsin yleispätevää mutta tarkasti kuvattua taitoa aihealueista ”ideat ja mahdollisuudet”, ”resurssit” ja ”toimeenpano”.

Viitekehystä on kehitelty pitkään ja har-
taasti. Nyt sitä pyritään jalkauttamaan so-
veltuvien osien eri koulutusorganisaatioihin ja
yrityksiin. Tätä varten julkistettiin maaliskuun
alussa 2018 myös erillinen *EntreComp into Ac-
tion* -ohjeistus, jossa on käytännön esimerk-
kejä siitä, miten viitekehystä voidaan hyödyn-
tää käytännössä.

Yksi ohjeessa mainituista käytännön esi-
merkeistä on *Yrityselämän nuoret sukupolvet*
- toiminta, jonka parissa itekin työskentelen
Taloudellinen tiedotustoimisto TATissa. *Yri-
tyselämän nuoret sukupolvet* on mukana, koska
sovellamme käytäntöön EntreCompin kuvaa-
mia taitoja. Tällä hetkellä hiomme EntreCom-
pin pohjalta myös yrittäjyyden osaamismerk-
kiä yhteistyössä Hämeenlinnan lyseon lukion
kanssa. Tavoitteena on, että opiskelijat saavat
osaamismerkin, kun pystyvät osoittamaan
osaavansa tietyt yrittäjyystaidot. Seuraavassa

taulukossa on ne taidot, joita olemme harkit-
semassa osaksi osaamismerkkiä.

<i>Kyvykäs ja luova yksilö...</i>	<i>...toimii yrit- täjähenkisesti epävarmassa toimintaym- päristössä...</i>	<i>...yhteistyössä muiden kanssa.</i>
Taito 1: Itsetuntemus	Taito 4: Tavoitteelli- suus	Taito 7: Tiimityötaidot
Taito 2: elinikäisen oppimisen taidot	Taito 5: Riskien ja mahdolti- suuksien arviointi	Taito 8: Sosiaaliset- ja sosio- emotionaaliset taidot
Taito 3: Innovatiivinen toiminta	Taito 6: Resurssi- viisaus	Taito 9: Sinnikkyys ja vastuullisuus

Edellinen taulukko on yksi esimerkki taitota-
voitteista, joita voidaan hyödyntää opetuksen
suunnittelussa. Seuraava kysymys on, millaiset
erilaiset oppimismenetelmät ja oppimisympä-
ristöt tukevat juuri jonkin tietyn taidon muo-
dostumista ja miten sitä voitaisiin mahdolli-
simman luotettavasti arvioida. Näin yhdessä
määritetyistä taidoista saadaan luontevasti
oppimistavoitteita, jotka ohjaavat laajemmin-
kin opetustoimintaa.

ENSIMMÄINEN LENTO, ORVILLE JA WILBUR WRIGHT 17.12.1903. KUVA NASA.

Mikäli mietitään juuri yrittäjyystaitojen luontevaa ja linjakasta vahvistamista koulussa, edellyttää se koulun viemistä pari naksua kohti yrittäjämäisempää toimintakulttuuria, joka vahvistaa oppijoiden ja koko yhteisön yrittäjämäistä toimintaa, joka on yrittäjämäistä ja vuorovaikutteista (Koulutuksen yrittäjyyslinjat 2017, OKM). Tästä muodostuu helposti haaste, sillä onnistuminen edellyttäisi yhteistä näkemystä siitä, mitä yrittäjämäisellä toimintakulttuurilla konkreettisesti tavoitellaan.

Oman käsitykseni mukaan tällaisen laajemmin opetusta ja koko koulun toimintaa määrittävien yhteisten tavoitteiden muodostaminen

ei ole kouluissa läpihuutojuttu. Haastetta lisää, kun yrittäjyyteen liittyviä taitotavoitteita varten tulee usein uudistaa myös pedagogiikkaa, oppimisympäristöjä sekä yhteistyökäytäntöjä. Samalla yhdessä sovittujen tavoitteiden saavuttamista hankaloittavia rakenteita tulee tunnistaa, ja sitten joko purkaa tai uudistaa.

Mikäli halutaan tukea yrittäjyyttä kokonaisvaltaisesti osana opetusta, on hyvä kuitenkin lähteä liikkeelle määrittämällä yhdessä niitä yrittäjyyteen liittyviä taitoja, joita oppijoiden tulee omaksua. Seuraavaksi tulee yhdessä miettiä, millaisia toimenpiteitä ne edellyttävät konkretisoituaikseen osana koulun arkea.

ENSIMMÄINEN LENTO, WRIGHTIN VELJEKSET 17.12.1903. NASA.

